

KROONIKA

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI TEGEVUSEST

APSi ettekandekoosolek peeti 12. märtsil 1997. a. Sakus. Koosolekut juhatas seltsi president O. Saveli.

Päevakord:

1. Põllumajandustoodangu hinnakujundus turumajanduse tingimustes. – J. Kaubi
2. Tootmiskulud ja tasuvus. – E. Koik
3. Agraarpoliitika põhilised suunad põllumajanduse tasuvuse tagamisel. – V. Loko
4. Piimahinna kujunemisest. – O. Saveli

Ettekandekoosolek algas mälestusseisakuga. Seltsi president informeeris koosolekust osavõtjaid aastakonverentsi ettevalmistamise käigust. Kokku laekus üle 70 töö. Pikemalt peatus O. Saveli finantseerimisega seotud küsimustel. Käesoleval aastal on APSi tegevuse toetuseks laekunud ainult liikmemaksud, kuid see ei võimalda jätkata *Agraarteaduse* väljaandmist. Põllumajandusministeeriumist ja Eesti Teadusfondist ei ole saadud esitatud taotlustele rahalist katet. Kuna valdav enamus seltsi liikmetest töötab erinevates asutustes, otsustatakse pöörduda asutuste juhtide poole saamaks toetust 700 krooni ühe liikme kohta.

J. Kaubi selgitas oma esinemises põllumajandustoodangu hinnakujundust turumajanduse tingimustes. Nõukoguliku äärmuse ehk nn. vana hinnakujunduse järgi osteti põllumajandussaadusi kokku riiklike hindadega, mistõttu hinnad olid paindumatud ja kogu NL-is sarnased. Teise variandi puhul ei toimu mingit kõrvalt reguleerimist. Tootmistingimused on maailmas väga erinevad. Mingil määral eksisteerib hinnakujundus kõikjal. Loodetakse, et konkurentsi mõjul langevad ära looduslikest erinevustest tingitud hinnavaheed, kuid ilmselt on see mõeldamatu, mistõttu võitlus agraarpoliitikute ja finantsistide vahel jätkub. Vaja oleks leida kuldne kesktee, et mõõdukas reguleerimine jääks alles.

Soome ja Rootsi on taotlenud, et EL-i ülemineku perioodil jääks alles ka siseriiklik toetusüsteem. Eesti põllumajanduses on tootjahinnad maailmahindadest madalamad 2 % võrra, kuid sellega ei jää meie tingimustes põllumajandus ellu. 1991/92. aastal lasti hinnad vabaks. Valitses ettekujutus, et turumajanduses on võimalus püüdnud hindu tõsta. Sellele tegi lõpu 1992. a. rahareform, mil hinnad külmutati. Kallinema

hakkasid nn. tootmissisendid, sest importkaubad osutusid kalliks. Normaliseerumine proportsioonide osas võtab veel aega. Hindade tõusu pidurdab tarbijate väike ostuvõime. Toiduained ei ole kallid, tarbijaid ahistavad hoopis eluasemekulud. Nõudmise-pakkumise tasakaalu muutudes toimub paratamatult hindade tõusmine. Maailmas on tuntuimaks oma siseturu reguleerimise võtteks selle kaitsmine kaitsetollide või kvootidega. Tervikuna on siseturu reguleerimine vajalik, samuti ka subsiidiumide rakendamine põllumajanduse eluspüsimiseks. Teraviljahinda on aidanud paigas hoida ka toetusostud riigireservidesse.

O. Saveli sõnul ei mõista meie poliitikud maailmaturuhinda, sest samastavad selle teiste riikide tootjahinnaga.

J. Kaubi selgitas, et maailmaturuhind on maailmaturul domineeriva maa ekspordihind. Igal maal on sisemine tootjahind erinev. Hinnakujunduse eesmärk on ikkagi see, et hoida hind tasemel, mis vastaks maa sisemisele nõudlusele.

E. Koik tutvustas tootmiskulusid ja nende tasuvust. Esineja võrdles oma ettekandes osturesursside ehk tootmissisendite, tootjahinna ja keskmiste hindade kallinemist Eestis aastatel 1989-1996. Selgus, et kõige enam on kallinenud elekter, superfosfaat, diislikütus ja bensiin A-76, vastavalt 1970, 550, 495 ja 300 korda. Tootjahinnas, s.o. hinnas, mis saadakse toodangu müügist, on hinnatõus olnud palju väiksem. Nii on nisu, teravili keskmiselt, sealihä elumassis ja naturaalsiim kallinenud vastavalt 81, 75, 54 ja 60 korda. Seega on osturesurssid kallinenud keskmiselt 300 korda, kuid tootehind vaid 70-80 korda. Kui põllumajandustootja palk oli varem Eesti keskmisest kõrgem, siis nüüd moodustab see Eesti keskmisest ligi 60 % (töötasu on suurenenud 95 korda). Esineja võrdles ka tootmiskulusid Soomes ja Eestis. Võrreldes 1995. ja 1996. a. detsembris makstud piima hinda Eestis selgus, et see oli 1996. aastal 13 senti madalam. Meie töötlev tööstus dikteerib hinda, hoides selle teadlikult madalal. Olukorra lahendus on riigi agraarpoliitikas – kas hakatakse tootjat toetama või mitte.

V. Loko ettekande keskendus agraarpoliitika põhilistele suundadele põllumajanduse tasuvuse tagamisel. ÜRO-I on agraarpoliitika elluviimiseks Toitus- ja Põllumajandusorganisatsioon (FAO). Eesti Põllumajandusministeerium sõlmis FAO-ga lepingu, mille kohaselt töötatakse välja pikaajalise arengu projekt. Moodustatud on 10 töögruppi, millesse on kaasatud 3 väliseksperti. Esineja nentis, et FAO kaudu viiakse ellu USA kui suurima maksumaksja poliitikat. Küsimus on selles, kas leitakse kompromiss FAO liberaalse ja Eesti plaanitava proteksionistliku poliitika vahel. Prognoosi kohaselt suureneks aastaks 2005 meil

ainult piima kogutoodang, nisu, söödavilja ja sealiha tootmine langeks aga jätkuvalt. Kui EL hakkab hindu alandama, siis tuleks taotleda, et Eesti saaks rakendada hinnakompensatsiooni. FAO poliitika ei soosi põllumajanduse toetamist. Riigid siiski reguleerivad oma turgu selleks, et säilitada maastikku ja maaelu ning tagada toiduainetega varustamist.

H. Tikk kommenteeris maailmapanga prognoosi teravilja kohta. Kuidas on võimalik, et nii reserviks kui elatuseks läheb teravilja vähem? Nälgivad maad jäävad ikkagi nälgima.

M. Karelson huvitus sellest, mis saab komisjoni poolt koostatud materjalidest, kellele töö esitatakse.

M. Sepa vastuse kohaselt sai projekt alguse põllumajandusministeeriumi koolitus- ja teaduse osakonnast. Koostatud materjalid kavatakse esitada Riigikogule.

O. Saveli huvitus sellest, kes esindab loomakasvatusteadust. Selgus, et esindajaks on vaid prof. O. Kärt.

Päevakorra järgmise, 4. punktina kõneles O. Saveli piimahinna kujunemisest. Kuna Eestis on statistika kehavõitu, siis koostas esineja ise ankeedi, mida levitati jõudluskontrollikeskuse abil juhuslikkuse põhimõttel. Kokku jagati välja 200 ankeeti, millest tagastati anonüümselt 75. Ankeedist selgus, et iga lehma kohta on keskmiselt 2 ha rohumaad. Valdavalt müüakse piim aktsiaseltsidele, kuid ei teata, kes on selle taga. 69% talunikest arvas, et piima hind määratakse suvaliselt. Piima tootja saab raha kätte 5. nädalal. Tootjad saavad üle 70% oma sissetulekust piimast. Piima hind aga on keskmiselt 2,50 krooni liitri eest. Sarnane piima hind tuleb töötaja monopoolsest seisundist. Piima omahind on talus 2,70 krooni, suurematel üksustel (osaühistu, ühistu, aktsiaselts) on see madalam. Kõik piimatootjad pidasid õigeks piima ja nafta hinna suhet 1:1. Esineja rõhutas, et tootjate eesmärgiks peaks olema toota head piima ja saada selle eest ka head sissetulekut. Paraku on piimahind võrdne soomaatiliste rakkude arvuga piimas. Üha enam tuleb tootjail teha uusi investeeringuid – silotehnoloogiasse, lõaspidamiselt vabapidamisele üleminekuks, torusselüpsi asendamiseks platsillüpsiga ja keskkonnakaitseks. Paraku ei ole majandamine võimalik piimaliitri eest saadava 2,50 krooniga. Esineja toob näiteks 73 lüpsilehmaga piimakarjatalu (toodang 6000 kg lehma kohta), kus ka korraliku toodangu puhul ei ole võimalik teha investeeringuid.

Kuidas toetada intensiivset tootmist maal? Arutelul on kaks varianti: 1) kapitalitoetus ja 2) teraviljatoetus või haritava pinna toetus. Toetust saaksid need, kellel tootmise tase on üle

keskmise. Esineja rõhutas, et kõik muutused Eesti Vabariigis on käinud üle põllumajanduse.

Järgnesid kommentaarid ja küsimused.

U. Tinitis rõhutas, et raamatupidamine ei peegelda tegelikku elu. Ta informeeris kohalolnuid sellest, et põhivahendid hinnati jälle madalaks. Raamatupidamise passivast kadus ära ümberhindluse reserv. Kui vana põhivahend saab otsa, siis ei ole enam kunagi võimalik uut osta.

O. Saveli sõnade kohaselt taandub kõik sellele, kas investeeringuid on tehtud või mitte. EL-is antakse kõigile kvoodid kätte.

J. Kaubi sõnade kohaselt ei tohi toetused EL-is stimuleerida tootmise suurenemist. Meil aga peaks olema teistpidi – subsidium peaks stimuleerima tootmise kasvu.

O. Saveli sõnade kohaselt ei ole meil võimalik müüa tõuloomi ja ristandvasikaid, sest meie veterinaarsüsteem ei ole veel võimeline määrama raskmetallide sisaldust lihas.

R. Viiralt huvitus välisinvesteeringute tulekust Eesti põllumajandusse.

V. Loko sõnul on see sellest, kui konkurentsivõimelised me oleme EL-is.

L. Saluste tahtis teada, kuidas meie arvamused jõuaksid Riigikogusse. Ta nentis, et pea iga päev võib ajakirjandusest leida salvavaid märkusi põllumeeste ja põllumajandustootmise subsideerimise kohta.

O. Saveli rõhutas, et Eesti põllumees ei taha mingeid erilisi, vaid teiste maadega võrdseid tingimusi. Paraku on siiani tegemist kõlvatu konkurentsiga.

M. Piirsalu kommenteeris lihatootmise prognoosi, mille kohaselt Eestis toodetud liha moodustab 1997. a. 45-50% vajadusest.

E. Nugise arvates tuleb jalad alla saada toiduainete kvaliteedi hindamise süsteemile Eestis.

M. Porila sõnul on praegune ajakirjandus meelelahutuslik, mistõttu hüüa kuidas hüüad, aga vastu ei kaja.

Koosolekust kokkuvõtet tehes rõhutas prof. O. Saveli, et ökonomistid ja majandusteadlased peaksid selgitama, mis asi see maailmaturu hind ikkagi on ja tooma välja maad, kus toetatakse põllumajandust. Järgmine kord kohtutakse aastakonverentsil.

APSi eestseisuse koosolek peeti 12. märtsil 1997. a. Koosolekust võtsid osa O. Saveli, J. Muru, R. Viiralt, K. Roosve ja H. Viinalass.

Koosolekut juhatas seltsi president O. Saveli.

Päevakord:

1. Aastakonverentsi ja -koosoleku läbiviimine.
2. APSi finantseerimise korra arutelu.
3. "Agraarteaduse" ja APSi toimetiste toimetamisest.

1. Eestseisuse koosolekul kinnitati 10.-11. aprillil peetava aastakonverentsi päevakord ja valiti välja ettekanded ühisistungiks. Sektsiooni-des esinemiseks otsustati anda võimalus kõigile.

Seltsi auliikmeteks otsustati esitada prof. emer. V. Veinla ja pm. dr. V. Laanmäe. Elutöö eest esitada aruteluks prof. emer. K. Annuk, aastapreemiale kandideeriks prof. O. Kärt ja dots. A. Lember, noortepreemiale filos.-dr. A. Kanal ja pm.-magister P. Rausberg. Arutelule võib esitada ka teisi kandidaate.

Eestseisuse uueks liikmeks pakuti välja pm.-dr. A. Lemberi kandidatuur.

Üldkogu informeeritakse põllumajandusteadlaste ühenduse moodustamise kohta.

2. Arutati ka finantseerimist. Otsustati paluda igal teadusasutusel ja EPMÜ teaduskonnal üle kanda APSi arvele iga liikme kohta (k.a. pensionärid) 700 krooni.

3. Tehti ettepanek kinnitada APSi toimetiste kolleegium järgmises koosseisus: A. Lember, R. Lillak, A. Reintam, O. Saveli, H. Tikk, E.-A. Valdmann, R. Viiralt. "Agraarteaduse" toimetuse kolleegiumi uus koosseis: peatoimetaja A. Lember, sekretär R. Lillak, liikmed O. Kärt, H. Tikk, H. Metsa, H. Older, A. Reintam, O. Saveli ja J. Praks.

H. Viinalass

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI UUSI LIIKMEID

Henno, Merike – sünd. 11.08.1954, põllumajandusmagister. EPMÜ Loomakasvatusinstituudi teadur. Eriala – piimandus.

Kasesalu, Heino – sünd. 01.04.1932, põllumajanduskandidaat. Eriala – dendroloogia, metsakasvatus.

Kasesalu, Jüri – sünd. 31.12.1936, veterinaariakandidaat. EPMÜ Loomakasvatusinstituudi vanemteadur. Eriala – kalade haigused.

Kiis, Alida – sünd. 15.03.1929, tehnika-kandidaat. EPMÜ Loomaarstiteaduskonna teadur. Eriala – toiduainete hügieen.

Kurõkin, Jevgeni – sünd. 01.04.1951, veterinaariakandidaat. EPMÜ Loomaarstiteaduskonna vanemteadur. Eriala – veiste sigimisbioloogia.

Soovik, Enn – sünd. 18.02.1933, tehnika-kandidaat. Eesti Maaviljeluse Instituudi vanemteadur. Eriala – maaparandus.

Paac, Ao – sünd. 29.01.1942, filosoofiadoktor. EPMÜ Aianduse Instituudi dotsent. Eriala – taimefüsioloogia, katmikaiaandus.

Vasar, Virge – sünd. 06.08.1970, põllumajandusmagister. Eesti Taimebiotehnika Uurimiskeskuse EVIKA aiakultuuride osakonna juhataja. Eriala – biotehnoloogia, aiandus.